

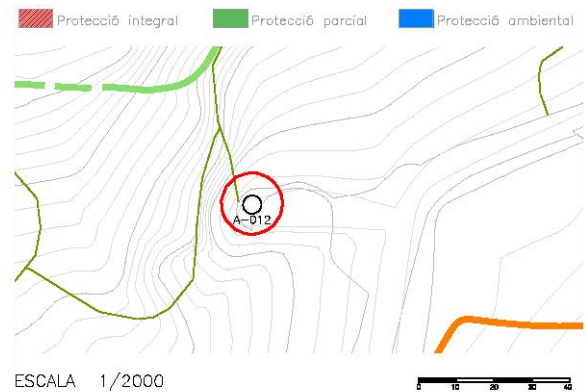
BANY-A-012

INFORMACIÓ IDENTIFICATIVA I DESCRIPTIVA

IDENTIFICACIÓ DE L'ELEMENT

Denominació	Torre des Verger
Codi	BANY-A-012
Tipologia	Torre
Ús actual	-
Autoria	-
Estil o corrent	Tradicional
Grau de protecció	BIC Codi: RI-510008353

Situació NNSS – àmbit i enton de protecció

IDENTIFICACIÓ ESPAIAL

Municipi	Banyalbufar
Situació	Es Verger
Coordenades UTM	X: 457132 Y: 4392775 X: 457188 Y: 4392780
Altitud	166 m. / 177m
Entorn	Rural

Referència cadastral	07007A001000400000SF	—	Servitud de protecció
	07007A001090030000SK		

DESCRIPCIÓ DE L'ELEMENT

Descripció constructiva / estructures

La talaia és coneguda en la literatura històrica amb els noms de talaia des Verger, des coll d'en Verger o de Banyalbufar; recentment se la coneix més amb el nom de talaia de ses Ànimes i, els banyalbufarins, amb el nom de sa Torreta. Se situa en la carretera de Banyalbufar a Estellencs, a l'altura del quilòmetre 88,600.

Configura un indret panoràmic emblemàtic de la costa de Tramuntana. La torre de guaita apareix esvelta i agosarada damunt el penya-segat; data de 1579 i ha estat restaurada recentment. Es pot accedir a peu per un pontet i esgalons, fins als seus peus. És de secció circular, d'uns 4'70 metres de diàmetre i de només uns 2'70 metres d'altària des del trespol de la planta baixa al del terra, però per damunt d'aquest hi ha un parapet que s'alça cosa d'1'10 metres des de la part de damunt el portal i la que dona cap a la mar, lloc on hi ha una rústica gàrgola.

A la part de terra el parapet s'alça uns 2'70 metres de màxima, i va descendint formant el rost d'una teulada a un aiguavés que origina un petit porxo, on s'aixoplugaven els torrets i les seves armes de foc per fer les guardes, al mateix temps que evita que pugui entra l'aigua de pluja per l'obertura que comunica la cambra amb el terrat.

En aquest parapet, davall la teulada, hi ha una finestra i tres espitlleres per poder vigilar i disparar cap a terra. A la resta del parapet, com és més baix, només hi ha el matacà damunt el portal.

Aquest és petit i senzill, com tota la construcció, d'uns 1'60 metres de fletxa i només cosa de 70 centímetres de llum.

S'arriba a ell des de la roca mare on s'aixeca la torre per una curta escalonada de cinc graons en arc de cercle.

La planta baixa és coberta per una volta, i no conté més que les obertures del portal i la que condueix a la terrada o plataforma superior. La capacitat interna, considerant el diàmetre total i el gruix de les parets, no és més que d'uns 3'80 metres quadrats. Per això és possible que els torrers habitassin una barraca devora la torre.

Cronologia	Modern s.XVI
Criteris datació	Referències documentals. Estructures
Classificació general	Arquitectura militar
Accessibilitat	Rodada
Funcionalitat	Defensa
Materials i tècniques de construcció	Pedra, morter, ciment, fusta, ferro, teules. Tècniques de paredament en verd
Categoria	d) Patrimoni arqueològic

NOTES HISTÒRIQUES

Pel que es coneix, era l'única talaia que feia senyals de foc i fum a Banyalbufar. Abans de la seva edificació hi havia, al mateix lloc, una barraca destinada a la vigilància de la marina, perquè ens consta que el 29 de desembre de 1553 el clavari de la parròquia d'Esporles pagà a Bernat Font 8 sous "per la barraca del col del Verger".

La primera notícia de la construcció de l'actual torre data de la reunió del Consell municipal celebrat el 25 de febrer de 1579. Aleshores el batle, a instància de Teseu Valentí, féu manament que dintre 10 dies es començàs a construir "la torra del coll del Verger". Els jurats i consellers determinaren presentar una súplica al virrei i exposar que la parròquia era "poqua y pobra i que los hòmens de bé que paguan a nosaltres per a fer dita torra".

El 10 de maig de 1580, el Consell es tornà reunir per tractar de les talles per sufragar les despeses quesuposava la construcció de l'emblemàtica i ara turística torre.

Com ja hem esmentat la torre des Verger era una talaia especial perquè estava encarregada de rebre i emetre senyals. Els avisos es realitzaven durant el dia amb fum i amb foc a la nit. El fum es feia a sobre de la terrassa de la torre quan es prenia foc a herba verda dins un fester de llenya. Les intermitències del mateix foc indicaven el nombre de naus avistades. En cas que les fossin superiors a un nombre de 10, es deixava el foc encès durant un quart d'hora. Després, durant els segles XVIII i XIX, fou habitual que algunes torres realitzassin els senyals de fum (Pag.133) amb dispars sense bala, encara que aquest sistema no el tenim constatat a la torre des Verger ja que no disposava d'artilleria.

Les intermitències del mateix foc indicaven el nombre de naus avistades. En cas que les naus fossin superiors a un nombre de 10 es deixava el foc encès durant ¼ d'hora.

La torre des Verger prenia els focs que feia la torre de la Pòpia (sa Dragonera) i a la vegada donava els seus senyals a les torres de Trinitat (Valldemossa), Pedrissa (Deià), Pedrapicada (port de Sóller),... i així es recorria tot el litoral de la Serra de Tramuntana.

Davant la notícies de naus hostils els torrers, a més d'efectuar els senyals de fum o foc, feien sonar uns corns. A més, un dels talaiers avisava el batle, el qual ràpidament donava avís a Ciutat.

Dia 30 de juny del 1597, la torre fou visitada per l'inspector general, Benet Verger. Aquest informà que no hi havia més armes que les que eren propietat dels torrers, o sia, un arcabús cada un i dos coltells. La ressenya diu així: < Als 30 de juny amb companya del balle Pere Tomàs som anat i pujat a la torre de Banyalbufar i allí he trobat per guarda Montserrat Contestí i Joan Plamer, tots de dit lloc, hòmens, lo dit Contestí, de 45 anys pròpies de dites guardes, que és un arcabús cada un i dos coltells. En els quals he manat lo que Va. Sa. Mana amb les ordres m'ha donades> (Benet Verger: Memòria inventari... AHM, lligall 32, 1597).

Una informació de 1648 diu així: <Torre del Coll del Verger, té de salari lo any, 80 lliures i lo mes 6 lliures 13 sous 4 diners. Són guardes: Jaume Joan Vives i Francesc Albertí. Són pagats fins a 9 de desembre 1647> (AHM Llibre Guardes i altres pagaments, 1647-49, f. 36).

L'any 1669 la torre des Verger estava dotada de dos espingarts (canó d'artilleria de poc calibre) els quals havien estat proporcionats pels jurats del Regne. La universitat de Banyalbufar-Esporles estava obligada a subministrar als torrers les municions (pólvora, metxa i bales). Els talaiers, cada vegada que descarregaven munició, havien de manifestar la quantitat de descàrregues i els motius. Així, el municipi podia portar un (Pag.134) estricte control de les municions que existien al poble, les quals s'inventariaven cada any quan es pesaven a una romana.

El salari dels torrers el pagava la Universitat del Regne de Mallorca dels fons per aquest motiu ja destinat. Malgrat tot, en moltes ocasions, els torrers havien d'instituir procurador – representant- perquè reclamassin el seu salari. En els pitjors del casos, si no cobraven el sou, ja de per si baix, abandonaven el sue lloc de guarda per fer de jornalers a alguna possessió propera.

Una altra informació diu: <Torre del Coll del Verger (1693). Són guardes: Antoni Albertí i Joan Albertí. Tenen armes: dos spingarts amb sos flascos, dos arcabussos, un botavant. Té pólvora 2 lliures. Té bales 2 dotzenes de spingat i 3 dotzenes arcabús. A 8 juny se li han donat una dotzena de bales de spingat i dues dotzenes d'arcabús i mig mas de metxa. Als 12 juliol 1701 se li ha baratat un spingart i un arcabús. Als 29 octubre 1701 se li ha entregat 20 lliures de pólvora; e a dits el dit, 5 dotzenes de bales de spingat, e a dits el dit, 5 dotzenes de bales d'arcabús; e a dits el dit un mass de metxa> (AHM Llibre T.A., f. 33).

En la relació de 1769 es diu que la torre té dos talaiers que està situada en el predi denominat Can Morera, propietat de Jaume Borguny. A més, s'indica que damunt aquesta talaia hi ha la de Planícia, és a dir, la talaia o torre del Rafal de Planícia,denomiada així també, l'avançada immediata que està entre la torre i el Rafal (Cladentey: DM, 18-2-65).

La torre apareix cituada per Vicent Mut en el mapa de 1683, amb el nom del Verger, i pel cardenal Despuig en el seu de 1784.

L'Estat espanyol, propietari de la torre, quan varen desaparèixer les causes que motivaren la seva construcció, la (Pag. 135) subastà dia 24 d'agost de 1875 i fou adquirida per Francesc Manuel de los Herreros, en nom l'arxiduc Lluís Slavador. La informació oficial prèvia a la subasta ressenyava la torre com en mal estat i amb el terreny de mola de roca. Superfície 79 m2. Murs de la torre 1,20 m d'espessor. Taxació: 70ptes. (BOP 1316, del 27 de juliol de 1875). Després, l'Arxiduc, també adquirí el pinaret que hi havia entre la torre i la carretera i restaurà l'edifici. Quan l'any 1915 morí l'Arxiduc, la Torre passà a ser dels seus hereus, i le Foment del Turisme projectà adquirir-la dues vegades, el 1922 i 1967.

Actualment un 25% de la torre és propietat municipal, mentre que la resta pertany als hereus de l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria

BIBLIOGRAFIA

Albertí & Albertí 2000
Valero & Albertí 2000
Rosselló & Albertí 1996
Segura 1998

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Estat de conservació	III. Quan es conserven íntegres tots els elements estructurals del monument.
Causes del deteriorament	-
Defectes de conservació	No s'aprecien
Perills eventuais	Vandalisme Alteració de la fesomia original.
Treballs realitzats	Neteja Restauracions

INFORMACIÓ NORMATIVA

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT

Grau de protecció:	A
Propietat	Particulars

BANY-A-012

Classificació del sòl:
Usos permesos:

No Urbanitzable

Segons Pla d'Ordenació de Recursos Naturals de la Serra de Tramuntana. Capítol IV: zones d'ús compatible.

Forestal i habitatge rural unifamiliar annex. Segons secció 12- Sòl No urbanitzable art. 137 de les NNSS. Es permet habitatge rural i altres construccions segons art. 138 de la mateixa secció de les NNSS

Just. valor patrimonial / protecció
Elements destacats a preservar:

Valor Patrimonial i Valor Històric

Tot el conjunt. Volumetria original i envoltent. Estructura i acabats. Coberta. Façanes. Revestiments. Obertures. Elements defensius. Camí i pont d'accés. Elements característics de la seva tipologia constructiva.

Intervencions permeses
Intervencions no permeses

Conservació. Consolidació. Restauració. Rehabilitació

Enderroc total, Enderroc parcial, Transformacions tipologia constructiva, actuacions que desvirtuin el caràcter patrimonial del bé.

Intervencions preferents

Conservació d'estructura, cobertes, façana, tancaments.

Afectació Llei de Costes
Altres/Observacions:

Coberta (posterior). Reposició teules.

Delimitació de servitud de protecció.

ZONA DE PROTECCIÓ DE L'ELEMENT

Àmbit d'influència:

Segons Determinacions Art. 41.3 Llei 12/1998 de Patrimoni Històric de les Illes Balears

Definició de les intervencions preferents s/ l'entorn de l'element:

Finques colindants

IMATGES